

קצין מודיעין מצרי פירסם בקאהיר ספר המתימד לגלות את מחדלי המודיעין הישראלי וחושף תוך כדי כך פרשות עלומות בשני הצדדי

מילחמת הרייגול בעיניים מצריות

בידי הארמיה השלישית, וכי ידיו נלקח בשבי. צאלח ביקש שינהגו בג'עפר לפנים משורת הדין, כגמול על יחסו הטוב אליו בעבר. המודיעין המצרי מילא את בקשתו. ב-9 באוקטובר, שעה שהמצרים עקבו בדריכות אחר ההתפתחויות בחזית התעלה, עשתה ברחובות קהיר את דרכה מכונית של המודיעין המצרי. מתוך המכונית נש" מע קירקור תרנגולות. המכונית נסעה לי ביתו החדש של צאלח חמאדן מסלם. הי סוכן הצעיר ביותר של מצרים.

דין מתרברב

בראיון בשנת 1973 שאל עיתונאי מי מעריב את שרהיטתו הישראלי, משה דיין. איך העז להשתמש במילחמת ששת הימים בתוכנית ההתקפה שאותה תיאר בי סיפרו יומן מערכת סיני, שיצא לאור לאחר מילחמת 56. מה יש, השיב דיין בשחצ' נתנו הרגילה. "הרי במילא הערבים לא יודעים לקרוא."

במאמר שפרסמתי במיסגרת הלוחמה הפסיכולוגית ציינתי, כי היום השישי בי חודש רמזאן הינו תאריך נוח לפעולה, וכי אנו המצרים נבחר בו לביצוע פעור לתנו הבאה. ואכן, מילחמת יום הכיפורים נפתחה, ב-6 בחודש רמזאן.

מאמרי פורסם באל-אחבר ביום א', 5 באוגוסט, 1973, חודשיים יום לפני פרוץ המלחמה. עיתונים וכיתביעת נחשבים כי מקור ראשי במה שהמודיעין מכנה, "מקור רות גלויים". אני מאמין ששם, בתל-אביב, מקפידים לקרוא את הפירסומים שלנו, כפי שאנו נוהגים בפירסומים שלהם. ברי שי במאמרים העוסקים בנושאי-מודיעין וזכים בתשומת-לב כפולה. אני שואל, אם כן, איך ייתכן שהמודיעין הישראלי לא שת ליבו לאזהרה מאירת-עיניים זאת ששיגרתי אליו. האין זו תשובה מוחצת לאותו מישי פס. מפורסם של הגנרל הישראלי משה דיין, שמשפט שבו התגור לעצמו לזלזל בנו באומרו ש"הערבים לא יודעים לקרוא..."

הסוכן וחברת הכנסת

בחודש אוגוסט 1969 הגיע מוסא זכי ראפע. הוא עמרו טלבה, לחיפה, ונרשם כעולה חדש. בסוף 1970 החליט מוסא משה לעזוב את בית-החולים, שבו עבד בתקופת שהייתו הראשונה בארץ. הוא עבר לתל-אביב, ותוך כדי חיפוש עבודה פגש באשה בשנות הארבעים, בשם שושנה. הוא והיא סכרה אותו לעבודה. כך הפך משה לפקיד בהוצאת-הספרים א... בע"מ.

"הקורא ימצא ודאי, שהמודיעין הישראלי חטא במחדל נורא, ובניגוד למה שניתן להניח אין מיסמך זה כתב-אישום נגדו. אך אין זה גם כתב-הגנה עליו. מה אשמת המודיעין הישראלי? הוא נקט בשיטות פורמליסטיות ודיווח בצורה כוזבת. לא רק המודיעין הישראלי חטא בדיווחים כוזבים ובהונאה. לעידו פעלו מנגונוי-מודיעין ענקי-מימדים - המודיעין האמריקאי, שתקציבו הגדול בעולם, והמודיעין הרוסי."

במילים אלה פותח מאהר עבד אל-חמיד את סיפרו, "ההפתעה". ספר זה ראה אור במצרים בקיץ 1974, במסגרת הלוחמה הפסיכולוגית המצרית, ספר שנועד בעיקר לתיצרות פנימית וגולל בתוכו סיפורי מרגלים ישראלים במצרים ומצריים בישראל. את הספר, שנקרא במקור "ההפתעה", חיבר מאהר עבד אל-חמיד, שהציג עצמו בפני קוראיו כקצין-מודיעין מצרי. בתקדמה לספר מודה אל-חמיד, כי בזמנו היה סוכן כפול - משרתם של שני אדונים, הישראלי והמצרי - אך טוען כי בעוד-מועד ידע לבחור בצד הטוב יותר: הצד המצרי. את הספר הקדיש קצין-המודיעין המצרי לשימעון אגרנט, כיושב-ראש הוועדה הקרוייה על שמו, במגמה שאתרי קריאת הספר יבין אגרנט כיצד הצליחו המצרים, בעזרת המודיעין המשוכלל שעמד לרשותם, להפתיע את ישראל.

אחרון בר, בעל הוצאת "תמוז", שחוצאה את הספר, טוען כי את המקור הערבי היחיד שעמד לרשותו קיבל מגורמים הישראליים. "מייד אחרי תירגום הספר", סיפרה המתרגמת, סמדר פרי, "הייתי צריכה להיפרד מן המקור הערבי".

על עטיפת הספר המקורי בערבית התנוחה של גולדה מאיר. לדיברי סמדר היה זה צילום של גולדה מאיר חוזמת לתצלום, שהופיע על עטיפת הספר "המחדל", שהופיע זמן קצר אחרי מילחמת יום-הכיפורים, וייתכן שאף הועתק משם.

בעיברית נקרא הספר, "איך הפתענו את הישראלים". שמות של אושים ישראלים ידועים שונו, או ניתנו בראשי תיבות או בשמותיהם הפרטיים בלבד, "במיקרים שהדברים גובלים בחוצאת דיבת ושם רע", חסביר בר.

המשימה הקשה ביותר שהטיל המודיעין המצרי על צאלח היתה בחודש ספטמבר 1973, כארבעה שבועות לפני פרוץ מילחמת יום-הכיפורים. צאלח נצטווה לקבוע שיהיה גלילי-מתכת בחדריהם של מפקדי המוצבים ובעמדות השמירה. המשימה היתה מסוכנת, אך הוער הצליח לבצע במלואה. בבטן גלילייה-מתכת היו מיקרופונים, שבאמצעו הם יכלו המצרים להאזין לכל המתרחש בחדרי הפיקוד - שיחות, פקודות יציאה לקרב, פתיחה באש. באמצעות האזנה ישי רה זאת, למתרחש במוצבים הישראליים, הצליחו המצרים להשפיע על החיילים שי התבצרו בתוכם, סגרו את הפתחים והדלי חות, ממתנים לסיוע מבחון. בנקודה זו נתן קציני המודיעין המצריים עצה נכונה בזמן הנכון. קצין בשם קאמל קרא לישר דאלים בצרפתית. לקריאה זאת השיבה הישראליים מייד. באמצעות מכשירי-ההאזנה שבתוך המוצב גילו המצרים. עוד קודם לכן, ששרידי החיילים הישראליים מדברים רק עברית וצרפתית. במחצית חודש ספטמבר 1973 הוטלה על צאלח משימה, שיבוצעה גם לו עוגמת

ה סוכן המעולה ביותר של מצרים, ואפשר אף אוסף-המידע הטוב ביותר שידעה ההיסטוריה, היה נער כבן 15 צנום, בעל עיניים ביישניות ופנים עדינים שהילת שיער שחור מעטרת אותם. אולם לא תמיד מעיד הקצנן על תוכנו, שכן הנער ניהן באינטלגנציה טבעית, בקליטה מצוינת ובכוש-ניתוח מעולה.

קצין-מודיעין מצרי פגש את צאלח ב-אמצע 1970, ביושבו תחת עץ ליד מערה קטנה. אותם ימים סירר הקצין במרחבי סיני, לבוש כבדואי, גלימה ארוכה ו-עבאיה, לבוש שסייע לו להיראות כמי שעוסק במיקצוע המידברי המוכר - הבר רחת סמים.

לנוכח צירור השטרות שהושיט לו הס' כים הזקן, אביו של הנער, לארח את המבר ריח עד שסיים את משימתו וכך, לאור היום, הסכה המערה בית-ספר למרגלים, וצאלח התענג על שזור פרטי במיקצוע שסיקרן אותו והלהיב את דמיונו.

במרוח ועבד ככר הקצין את הדרך ש-תאפשר לנוער לסייר במוצבים הישראליים. הרעיון בא לו בטרם נפרדו: אחת חתורב גולות פתחה בקירקור רם ללא כל סיבה נראית לעין, ואז הטילה ביצה. הקצין החליט להורות לצאלח למכור ביצים טריות לחיילי צה"ל במוצביהם. אך מהיכן משיי גים די ביצים? המודיעין המצרי צייד את הסוכן הצעיר בשש תרנגולות נוספות. אלא שברבות הימים התברר שחיילי צה"ל להוטים אחר ביצים בכמויות כפולות ומ-כופלות מיכולת הטלתן של התשע.

בגלל ריבוי הדרישה, נאלצו המצרים להעביר לצאלח ביצים דרך תעלת סואץ, והוא היה מקבל את המיטלהים ומוסר תמורתם את המידע שהצטבר בראשו. נראה שהישראלים הם חובבי פיטפוט, כמר נו המצרים. כיוון שהנער השיג כמות עב קית של מידע מתוך שיחות תמימות. הידיד הטוב ביותר שורכש לו צאלח מבין החיילים הישראליים היה סגן בשם ג'עפר דרוויש. הוא היה מפקד נקודה 158, שכינויה מוצב ג'אבאסט.

לא כל הישראלים התייחסו יפה אל צאלח. במוצב המינהלה שממזרח ג'אבאסט היה סמל עב-כרס, יהודי ממוצא גרמני, בשם אברמן. כנראה מסיבות פסיכולוגיות גילה האיש איבה ועוינות כלפי הנער, והיה מסליא בו את מכתויו כל אימת שתספו בקרבת המוצב. המרגל הצעיר התלונן לפני מי שהתלונן על יחסו של הסמל אליו, וייסוריו לא ארכו זמן רב. באחד הלילות דרסה משאית צאית כבדה את אברמן למות. עד היום אין איש יודע את זהותו של הנהג הדורס...